

EVEKA bvba
Smisstraat 76 bus 01
9100 Sint-Niklaas

Veiligheids- en gezondheidsplan
KB Tijdelijke of Mobiele Bouwplaatsen

Project:
Bestek Groenonderhoud in het
Havengebied Gent

Opdrachtgever:
North Sea Port
J. Kennedeylaan 32
9042 Gent

Inhoudsopgave

1	INLEIDING	4
1.1	VEILIGHEIDSBELEID EN DOELSTELLING	4
1.2	VEILIGHEIDS- EN GEZONDHEIDSPAN EVEKA	4
1.3	AANPASSEN VAN HET VEILIGHEIDS- EN GEZONDHEIDSPAN	4
2	ALGEMENE INLICHTINGEN.....	5
2.1	KORTE BESCHRIJVING VAN HET PROJECT	5
2.2	ADRES/LIGGING VAN HET PROJECT	5
2.3	AARD VAN DE WERKEN	5
2.4	DE RAMING VAN DE DUUR VAN DE VERWEZENLIJING VAN DE VERSCHILLENDE WERKEN	6
2.4.1	Algemene gegevens	6
2.4.2	Planning	6
2.5	KRITIEKE FASEN	6
3	TAKEN VAN DE TUSSENKOMENDE PARTIJEN	7
3.1	GEGEVENS BETREFFENDE DE TUSSENKOMENDE PARTIJEN	7
3.2	OPGELEGDE TAKEN VOOR DE TUSSENKOMENDE PARTIJEN	8
3.2.1	Definities aannemer, bouwheer,	8
3.2.2	Wettelijke taken	8
3.2.3	Bepalingen uit documenten opdrachtgever	8
3.2.4	Artikel 29, 1° van de wet op het welzijn van 04/08/96	8
3.2.5	Bijkomende verplichtingen van de aannemer en betrokken partijen	9
3.2.6	Taken van alle betrokken partijen	9
3.2.7	Andere taken uit de wet- en regelgeving op het vlak van de arbeidsveiligheid en -hygiëne... ..	9
3.2.8	Mogelijke gevolgen van het niet naleven van instructies	9
4	RESULTATEN VAN DE RISICOANALYSE.....	10
4.1	RISICOANALYSE VAN HET ONTWERP TIJDENS OVERLEG MOMENTEN	10
4.2	IDENTIFICATIE WERKEN MET VERHOOGD RISICO CONFORM ART. 26 VAN HET KB.....	10
5	BESCHRIJVING VAN DE PREVENTIEMAATREGELEN	11
5.1	BESCHRIJVING EN PRIJSOPGAVE PREVENTIEMAATREGELEN DOOR DE AANNEMER	11
5.2	SPECIFIEKE PREVENTIEMAATREGELEN	12
5.2.1	Werfafscherming/aanmelden/werfinrichting	12
5.2.2	Sociale voorzieningen (CAO 10-3-2016 en Codex WOW).....	12
5.2.3	Hinder voor wegverkeer – risico op aanrijdingen	13
5.2.4	Basisveiligheidsopleiding TMB	13
5.2.5	Communicatie op TMB	14
5.2.6	Hinder voor scheepvaart / sluizen	16
5.2.7	Ingrepen op de nutsleidingen	16
5.2.8	Vallende voorwerpen (vellen bomen, snoeien, ...).....	16
5.2.9	Leveringen op de bouwplaats.....	16
5.2.10	Stabiele opstelling machines	17
5.2.11	Risico op verdrinking na val in het water	17
5.2.12	Valgevaar bij werken op hoogte (snoeien van bomen)	17
5.2.13	Risico op zware kwetsuren met bosmaaiers, kettingzagen, haagscharen,	17
5.2.14	Werken met producten met gevaarlijke eigenschappen	17
5.3	ALGEMENE PREVENTIEMAATREGELEN	18
5.3.1	Werfinrichting en organisatie	18
5.3.1.1	Opmeten van het terrein.	18
5.3.1.2	Voorlopige omheining	18
5.3.1.3	Opslag van materiaal	18
5.3.1.4	Opslag van gevaarlijke producten	18
5.3.1.5	Parking	19
5.3.1.6	Elektrische installaties.....	19
5.3.1.7	Milieurichtlijnen	20
5.3.1.8	Orde en netheid	20

5.3.2	<i>Werfmaterieel</i>	20
5.3.2.1	Ladders, stellingen en steigers	20
5.3.2.2	Elektrische apparaten	21
5.3.2.3	Collectieve en individuele beveiligingsmiddelen.....	21
5.3.2.4	Hijswerken	21
5.3.3	<i>Grondwerken</i>	22
5.3.3.1	Graafwerk en ondergrondse leidingen.....	22
5.3.3.2	Werken in sleuven en putten	23
5.3.3.3	Ontdekken van vervuilde bodems	23
6	ORGANISATIE VAN DE VEILIGHEID.....	25
6.1	DOCUMENTEN	25
6.1.1	<i>Documenten te bezorgen bij inschrijving</i>	25
6.1.2	<i>Documenten te bezorgen voorafgaand aan de werken</i>	25
6.1.2.1	Voorafgaande kennisgeving	25
6.1.2.2	Contactgegevens	25
6.1.2.3	Werfinrichtingsplan + planning.....	25
6.1.2.4	Meldingsformulier en intentieverklaring	26
6.1.2.5	Risicoanalyse- en evaluatie door aannemers.....	26
6.1.2.6	Werk en vuurvergunning.....	26
6.1.3	<i>Documenten die worden opgemaakt tijdens de werken</i>	26
6.1.3.1	Aanpassingen van reeds ingediende documenten.....	26
6.1.3.2	Rapporten en verslagen.....	26
6.1.3.3	Opmerkingen en incidentenanalyse	26
6.1.3.4	Ongeval analyse	26
6.1.3.5	Veiligheidsvergaderingen.....	27
6.1.4	<i>Door elke aannemer bij te houden documenten tijdens de werken</i>	27
6.1.5	<i>Door elke aannemer af te leveren na het beëindigen van de werken</i>	27
6.2	ORGANISATIE VAN DE HULPVERLENING	27
6.2.1	<i>EHBO</i>	27
6.2.2	<i>Brandpreventie</i>	27
7	BIJLAGEN.....	28
7.1	INVULFORMULIER TOE TE VOEGEN BIJ OFFERTE DOOR AANNEMER	28
7.2	INTENTIEVERKLARING.....	31
7.3	NOODPLAN.....	32
7.4	NOODOPROEPNUMMERS.....	33

1 Inleiding

1.1 Veiligheidsbeleid en doelstelling

Voor EVEKA is het beperken van risico's op het vlak van veiligheid en gezondheid van primordiaal belang. Daarom willen we op de bouwplaats streven naar een veilige en gezonde uitvoering, hetgeen enkel kan door het voeren van een doorgedreven veiligheidsbeleid waarbij veiligheid een geïntegreerd deel vormt van elke opdracht. Dit streven naar het welzijn van eenieder die betrokken is bij dit bouwproject is tevens onze morele en bovendien wettelijke plicht.

Als leidraad in dit streven naar de optimale omstandigheden, werd het hiernavolgende project specifieke veiligheids- en gezondheidsplan opgesteld, hetgeen dient gezien te worden als een addendum aan de bestaande veiligheidswetgeving. Iedere betrokkene dient dan ook de bepalingen beschreven in dit plan, evenals de wettelijke bepalingen, strikt na te leven.

We hopen op deze manier een document aan te reiken dat ons samen helpt van dit project een geslaagd project te maken zonder de wrange bijmaak van ongevallen of zware incidenten. Dit document levert hierin een basis waarop eenieder die betrokken is bij dit project kan verder bouwen. Tot het welslagen van dit gezamenlijk streefdoel, bundelen wij onze ervaring en handigheid in het ontwikkelen van een wederzijds vertrouwen en aandacht voor het veiligheidsgebeuren.

1.2 Veiligheids- en gezondheidsplan EVEKA

Conform KB 25.01.2001 + KB 19.12.2001 + KB 19.01.2005

Conform de wet op het welzijn van 04.08.1996

Conform de Europese richtlijn 92/57/EEG van 24.06.1992

Conform het algemene reglement voor de arbeidsbescherming (ARAB-CODEX VAN HET WELZIJN)

Conform KB van 07/04/2023 betreffende communicatie en basisveiligheidsopleiding

1.3 Aanpassen van het veiligheids- en gezondheidsplan

De inhoud van het veiligheids- en gezondheidsplan wordt aangepast in functie van de volgende elementen:

- De wijzigingen in verband met de uitvoeringsmodaliteiten, overeengekomen tussen de tussenkomende partijen, waarvan de weerslag op het welzijn bij het werk dezelfde waarborgen biedt als de oorspronkelijk in het plan voorziene uitvoeringsmodaliteiten;
- De opmerkingen van de tussenkomende partijen aan wie de elementen uit het veiligheids- en gezondheidsplan, die hen aanbelangen, zijn overgemaakt;
- De stand van de werken;
- Het identificeren van onvoorziene risico's of onvoldoende onderkende gevaren;
- Het optreden of het vertrek van tussenkomende partijen;
- De eventueel aan het ontwerp of de werken aangebrachte wijzigingen.

2 Algemene inlichtingen

2.1 Korte beschrijving van het project

Voorwerp van deze werken: Groenonderhoud in het havengebied Gent.

Toelichting: De aanneming heeft tot doel de leveringen en de werken nodig voor het uitvoeren van het onderhoud aan het groenbestand, zijnde graszones, bomen, grachten en aanverwanten, binnen de grenzen van het Gentse havengebied, en voor een periode van 12 kalendermaanden. De aanneming omvat hoofdzakelijk:

- Het maaien van graslanden en grasbermen;
- Het snoeien, vellen van struiken en bomen;
- Het onderhoud van hoogstammen;
- Het ruimen en reinigen van grachten en vijvers;
- Het ruimen en reinigen van straatkolken en rioolontvangers;
- Het ruimen en reinigen van wegen;
- Het bestrijden van exoten in de wegberm;
- Het onderhoud van bosgoed, heesters, struiken, hagen,...

2.2 Adres/ligging van het project

Havengebied Gent

2.3 Aard van de werken

Ten behoeve van deze werken zullen onder meer volgende activiteiten, opgesomd in art.2 van het KB van 25/01/2001 betreffende de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen (KB TMB) worden uitgevoerd.

1°	Graafwerken	X
2°	Grondwerken	X
3°	Funderings- en verstevigingswerken	
4°	Waterbouwkundige werken	
5°	Wegenwerken	
6°	Plaatsing van nutsleidingen, inzonderheid, riolen, gasleidingen, elektriciteitskabels, en tussenkomsten op deze leidingen, voorafgegaan door andere in deze paragraaf bedoelde werken	
7°	Bouwwerken	
8°	Montage en demontage van, inzonderheid, geprefabriceerde elementen, liggers en kolommen	
9°	Inrichtings- of uitrustingswerken	
10°	Verbouwingswerken	
11°	Vernieuwbouw	
12°	Herstellingswerken	X
13°	Ontmantelingswerken	
14°	Sloopwerken	
15°	Instandhoudingswerken	
16°	Onderhouds-, reinigingswerken	X
17°	Saneringswerken	
18°	Afwerkingswerkzaamheden behorende bij één of meer werken bedoeld in de punten 1° tot 17° nl maaiwerken ,kapwerken, snoeien etc	X

2.4 De raming van de duur van de verwezenlijking van de verschillende werken

2.4.1 Algemene gegevens

Geplande aanvangsdatum - - 2024
Geplande einddatum - - 2025
Vermoedelijk maximaal aantal werknemers (gelijktijdig): (nog te ramen)
Vermoedelijk aantal (onder)aannemers : (nog te ramen)

2.4.2 Planning

De bouwdirectie uitvoering zal een planningsdocument opmaken, bijhouden en aanpassen. Op basis hiervan zal er onderzoeken of er mogelijke risico's verbonden aan wederzijdse inwerking van de betrokken partijen mogelijk zijn, en zal hij de nodige maatregelen nemen.

2.5 Kritieke fasen

Met "kritieke fasen" wordt onder andere bedoeld:

- De tijdstippen, vóór aanvang en/of tijdens de uitvoering van bepaalde werken die bijzondere gevaren (kunnen) inhouden;
- De tijdstippen waarop overleg met de betrokken actoren noodzakelijk is.

Men kan dus stellen dat met "kritieke fasen" de tijdstippen worden bedoeld waarop m.b.t. de coördinatie overleg met de betrokken actoren noodzakelijk is. Dit zijn expliciet de tijdstippen waarbij een risico-overdracht geschiedt tussen de actoren, zoals bv. de opkomst van een volgende aannemer en/of het beëindigen van de tussenkomst van een aannemer die een restrisico achterlaat. De aanwezigheid van de veiligheidscoördinator is niet noodzakelijk gebonden aan het precieze ogenblik maar wel aan de fase waarop zo'n overdracht geschiedt. Zo kan een correct geplande en opgevolgde voorafgaande veiligheidsbijeenkomst goed tegemoet komen aan de opgelegde verplichting.

De kritieke fasen dienen in de ontwerpfase te worden gedefinieerd of geraamd en moeten opgenomen worden in het veiligheids- en gezondheidsplan. Het bovenstaande houdt dus in dat het noodzakelijk is een oriënterende planning van de werken op te maken. Deze richtinggevende planning moet opgemaakt worden in de ontwerpfase, om:

- Opgenomen te worden in het veiligheids- en gezondheidsplan in de ontwerpfase en aangevuld en aangepast te worden tijdens de verwezenlijkingfase;
- De werken te bepalen die gelijktijdig of na elkaar zullen worden uitgevoerd;
- De risicoanalyse op te maken en de bijhorende preventiemaatregelen te bepalen van de overlappende werken, van de omgeving en de bouwplaats, van de aanwezige aannemers en werknemers op de tijdelijke of mobiele bouwplaats;
- De kritieke fasen te bepalen.

Het is niet de taak van de veiligheidscoördinator om de planning van de werken op te maken doch om het preventieve of het geplande overleg te coördineren. De opmaak van deze oriënterende planning wordt verwacht van de bouwdirectie-ontwerp en/of de bouwdirectie belast met de controle op de uitvoering van de werken.

De Veiligheidscoördinator dient in Uitvoeringsfase tijdig (dwz min. 1 week vòòr de start van elke aangegeven kritieke fase) op de hoogte gebracht te worden van de start van deze fases, zodat een werkbezoek kan worden ingepland en/of het advies inzake deze kritieke fase kan worden bijgestuurd. Als kritieke fasen in de verwezenlijkingfase worden volgende fases onderkent, waarop de aanwezigheid van de coördinator verwezenlijking ten minste is vereist:

Werkzaamheden, zoals bedoeld in het tweede lid, die de werknemers aan gevaren van bedelving, wegzinken of vallen blootstellen, gevaren die bijzonder vergroot worden door de aard van de werkzaamheden of van de toegepaste procedés of door de omgeving van de arbeidsplaats of de werken.
- Het werken in de onmiddellijke nabijheid van materialen zoals drijfzand of slib; - Het werken met een valgevaar van een hoogte van 5 m, o.a. het vellen van bomen.
Werkzaamheden in de nabijheid van elektrische hoogspanningslijnen of -kabels of van leidingen onder een inwendige druk van 15 bar of meer
Werkzaamheden die de werknemers blootstellen aan een risico op verdrinking

3 Taken van de tussenkomende partijen

3.1 Gegevens betreffende de tussenkomende partijen

De opsomming van de betrokken partijen werd hier beperkt tot de algemene gegevens van de opdrachtgever(s), bouwdirecties en coördinator-ontwerp en coördinator-verwezenlijking. De volledige lijst van betrokken partijen is toegevoegd aan het coördinatiedagboek en wordt regelmatig bijgewerkt.

	Telefoon	E-mail
Opdrachtgever		
North Sea Port J. Kennedeylaan 32 9042 Gent		
Assetmanager Droge Infra	09 274 22 31	Jonas.debruycker@northseaport.com
Veiligheidscoördinatie ontwerp –en verwezenlijking		
EVEKA bvba Smisstraat 76 bus 01 9100 Sint-Niklaas	03 575 84 87	Eveka@eveka.be
Van den Berghe Andre	0477 32 36 35	andre@eveka.be
Ontwerp (Bouwdirectie ontwerp + controle op de uitvoering)		
North Sea Port J. Kennedeylaan 32 9042 Gent		
Assetmanager Droge Infra	09 274 22 31	Jonas.debruycker@northseaport.com
Hoofdaannemer (Bouwdirectie uitvoering)		

3.2 Opgelegde taken voor de tussenkomende partijen

3.2.1 Definities aannemer, bouwheer, ...

- Wet op het welzijn (WOW)
- TMB: K.B van 21.01.2005 met betrekking tot tijdelijke of mobiele bouwplaatsen
- Onverminderd de bijzondere bepalingen van de codex die een specifiek toepassingsgebied vaststellen, is de codex over het welzijn op het werk van toepassing op de werkgevers en de werknemers en op de daarmee gelijkgestelde personen bedoeld in artikel 2, § 1 van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

3.2.2 Wettelijke taken

Iedereen	Art. 5 van de wow: algemene preventiebeginselen
Opdrachtgever	WOW : art. 15, 16, 20 en 21.1 + KB TMB : art. 5, 7, 15 en 17
VCO	WOW : art. 18 vd wow + KB TMB : art. 11
VCV	WOW : art. 22 + KB TMB : art. 22
Aannemer	WOW : art. 7,15,20,26,27,28,29 + KB TMB : art. 4octies/13, 4nonies/14, 42§3, 49§2, 50, 51,52§1, 52§2
Zelfstandigen	WOW : art. 11,28,94ter + KB TMB : art 52 en 53
Werknemers	WOW : art. 6 en 15

3.2.3 Bepalingen uit documenten opdrachtgever

- De aannemer dient de technische bedrijfsnormen en projectprocedures van NORTH SEA PORT te volgen;

3.2.4 Artikel 29, 1° van de wet op het welzijn van 04/08/96

In verband met de wettelijke verplichtingen overeenkomstig art. 29, 1° van de Wet va 04/08/96, willen we bij de toepassing van punt 2°de nadruk leggen op:

- **Het plaatsen en in stand houden van collectieve beschermingsmiddelen tegen vallen in het water.**
- **Geen apart tewerkgestelde bij verdrinkingsrisico - > Men moet minstens met twee personen werkzaamheden uitvoeren.**
- **Voorafgaandelijke vergadering met aangelanden, politie, brandweer, lijn,... in kader van omleidingen en signalisatie. Signalisatie plaatsen conform politionele toelating en in stand houden. Ook hoogwerkers signaleren bij inname openbare weg. De voertuigen zijn uitgerust met permanente signalisatie.**
- **Overleg met scheepvaartinspecteur in kader van werkzaamheden die scheepvaartverkeer kunnen hinderen - > Werken met pontons op de waterweg.**
- **Het voorzien van de nodige reddingsmiddelen om iemand uit het water te evacueren - reddingssloep, reddingsvesten, reddingsboei + lijn 20m op de werf voorzien;**
- **Het plaatsen en in stand houden van collectieve beschermingsmiddelen tegen val uit de hoogte>2m bij snoeien bomen;**
- **Het opruimen van afval dat door- en uitgangen verspert alsook het gevaarlijk afval;**
- **Verplicht te dragen PBM's bij gebruik van bosmaaiers, kettingzagen etc.**
- **Omzichtig en hygiënisch omgaan met biologisch zwerfvuil.**

Tenminste deze gevallen worden met andere woorden opgenomen in de overeenkomst tussen de bouwdirectie belast met de uitvoering, aannemers of onderaannemers met hun aannemers of

zelfstandigen, zodat wanneer de (onder)aannemer of zelfstandige zijn verplichtingen hieromtrent niet nakomt, de bouwdirectie belast met de uitvoering of de aannemer zelf de nodige maatregelen treffen inzake veiligheid en gezondheid in deze gevallen op kosten van de persoon die in gebreke is gebleven.

3.2.5 Bijkomende verplichtingen van de aannemer en betrokken partijen

- Het voorleggen en bijhouden de documenten zoals beschreven in hoofdstuk 6. Alle documenten opgevraagd door de veiligheidscoördinator uitvoering (VCU), kosteloos en binnen de gestelde termijnen afleveren aan de VCV;
- Zorgen voor het verwezenlijken en onderhouden van de algemene en gemeenschappelijke V&G-voorzieningen;
- Enkel gekwalificeerde personen in te zetten op de werf, die op de hoogte zijn van de risico's van hun vak en van de daarbij horende voorkomingsmaatregelen;
- De aannemers dienen zonder uitstel gevolg te geven aan de opmerkingen op het vlak van de veiligheid en hygiëne, geuit door de opdrachtgever;
- Bij problemen op het vlak van de veiligheid en de hygiëne op de werf kan elke aannemer zich wenden tot de opdrachtgever.

3.2.6 Taken van alle betrokken partijen

- Tekortkomingen of onveilige situaties, waarvan hijzelf de oorzaak niet is, onmiddellijk (schriftelijk) melden. Elke melding zal met de nodige aandacht door de opdrachtgever, bouwdirectie uitvoering of de veiligheidscoördinator worden geregistreerd in het coördinatiedagboek;
- De bepalingen van dit V&G-plan, alsook de andere wettelijke bepalingen naleven;
- Ervoor zorgen dat zijn werkzaamheden/aanwezigheid/handelingen geen risico's meebrengen voor zichzelf of de andere werfdeelnemers;
- Actief meewerken aan de V&G-coördinatie op de werf.

3.2.7 Andere taken uit de wet- en regelgeving op het vlak van de arbeidsveiligheid en -hygiëne

Alle partijen dienen de bepalingen op te volgen, waarbij we expliciet verwijzen naar:

- CODEX boek IV titel 2 betreffende gebruik arbeidsmiddelen
- CODEX boek IV titel 3 betreffende het gebruik van mobiele arbeidsmiddelen
- CODEX boek IV titel 4 betreffende gebruik van arbeidsmiddelen voor heffen of hijsen van lasten
- CODEX boek IV titel 5 betreffende gebruik arbeidsmiddelen voor tijdelijke werkzaamheden op hoogte
- CODEX boek IX titel 1 betreffende collectieve beveiligingsmiddelen
- CODEX boek IX titel 2 betreffende gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen
- CODEX boek IX titel 3 betreffende werkkledij
- CAO's

3.2.8 Mogelijke gevolgen van het niet naleven van instructies

Indien nodig kan bij het niet naleven van de regels overgegaan worden tot de rechtzetting van de situatie op kosten van deze firma of zelfs tot een eenzijdige verbreking van het contract met deze firma, conform de welzijnswet, artikel 29 van het KB TMB

4 Resultaten van de risicoanalyse

4.1 Risicoanalyse van het ontwerp tijdens overlegmomenten

De veiligheidscoördinator overlegt met, de opdrachtgever en eventuele andere betrokkenen (ingenieursbureau, ...) en formuleert opmerkingen m.b.t. het ontwerp:

- De veiligheidscoördinator bestudeert de verkregen documenten en toetst deze aan de algemene preventiebeginselen. Hij/zij meldt eventuele onaanvaardbare of te vermijden risico's.

Overlegmomenten:

- Bij opmaak van het veiligheidsplan (op basis van meetstaat ontvangen dd 11/4/24).

Omschrijving	Opmerking
Beschadiging ondergrondse installaties	Voorafgaandelijk controleren van de ondergrondse kanalen + leidingen om beschadiging te voorkomen.

4.2 Identificatie werken met verhoogd risico conform art. 26 van het KB

Specifieke maatregelen voor onderstaande van toepassing zijnde risico's bedoeld in art.26 prgf1 worden opgelijst in hst. 5.

Nr	Omschrijving	Wanneer
1°	Het werken in de onmiddellijke nabijheid van materialen zoals drijfzand of slib;	Werkzaamheden in besloten ruimtes o.a. het reinigen van de overwelingen, overdekte waterlopen, ...
	Het werken met een valgevaar van een hoogte van 5 m of meer	Snoeien van bomen
4°	Werkzaamheden in de nabijheid van elektrische hoogspanningslijnen of -kabels of van leidingen onder een inwendige druk van 15 bar of meer	Werken nabij hoogspanningsleidingen Grondwerken ter hoogte van leidingen onder druk
5°	Werkzaamheden die de werknemers blootstellen aan een risico op verdrinking	Werken ter hoogte van waterkant

5 Beschrijving van de preventiemaatregelen

5.1 Beschrijving en prijsopgave preventiemaatregelen door de aannemer

De aannemer omschrijft zijn werkmethode voor de specifieke preventiemaatregelen hieronder (hst. 5.2) in een apart document, rekening houdend met de door de coördinator bepaalde omschrijvingen beschreven in het veiligheidsplan. De kandidaten voegen bij hun offertes tevens een afzonderlijke prijsberekening in verband met de door het veiligheidsplan bepaalde preventiemaatregelen en –middelen, inbegrepen de buitengewone individuele beschermingsmaatregelen en –middelen. Het invulformulier, bij te voegen bij de offerte is toegevoegd in hst. 7.1. van dit veiligheidsplan.

Motivering dat dit document of deze prijsberekening noodzakelijk is opdat de maatregelen bepaald in het veiligheids- en gezondheidsplan daadwerkelijk kunnen worden toegepast:

- **De coördinator-ontwerp meent dat nauwkeurige informatie vereist is over de wijze waarop de inschrijvers de werken of sommige gedeelten ervan willen uitvoeren. Deze opdracht houdt specifieke veiligheidsrisico's in waarvoor de preventiemaatregelen niet specifiek genoeg kunnen worden omschreven in het bestek en VGP. Aparte prijsopgave en beschrijving van deze veiligheidsmaatregelen is noodzakelijk opdat deze maatregelen werkelijk worden toegepast en kunnen afgedwongen worden tijdens de uitvoering. Deze beschrijving en prijsopgave is nodig voor de elementen opgenomen in 5.2 (zie invuldocument hoofdstuk 7.1) teneinde van de inschrijvers nuttige en duidelijke informatie te bekomen.**

5.2 Specifieke preventiemaatregelen

- Eigen aan de werken, ingevolge wederzijdse inwerking of opeenvolging van activiteiten

5.2.1 Werfafscherming/aanmelden/werfinrichting

- Bij werken op terreinen van concessionarissen moeten de interne veiligheidsrichtlijnen strikt nageleefd worden - > Afspraken/ afstemming moet minimaal twee werkweken voor aanvang van de werken gemaakt/ duidelijk zijn naar alle belanghebbende partijen.
- Elke werkzone moet volledig afgebakend worden met hekwerk - > Dit hekwerk moet zodanig geplaatst worden zodat er steeds een bufferafstand is tussen de werkzone en de gebruikers van de openbare weg/ bedrijven, ... - > Bufferzone = anderhalve keer de snoeihoogte/ hijshoogte van de bomen/ lasten.
- Het hekwerk moet voorzien worden van de nodige signalisatie - > Vergunning inname openbare weg aan te vragen + opmaak van signalisatieplan. - > Dit moet tijdens de werken STEEDS correct opgesteld worden. - > Opgelet met windbelasting, borden, hekwerk, ... mag niet omver kunnen vallen - > Steeds verankeren of vastbinden!
- Tevens overleg in kader van andere geplande werken NORTH SEA PORT, dit kan zijn invloed hebben op planning en werfinrichting. - > Opgepast met omleidingstracés - > Afstemming vereist!
- EHBO-kit voorzien op de werfzone + EHBO verantwoordelijke moet aangesteld zijn (moet een geldige opleiding gevolgd hebben + kennis hebben van de noodnummers, dichtst bijzijnde ziekenhuis, ...)
- Aangepaste verlichting van de werf voorzien, rekening houdende dat deze verlichting geen verblinding mag betekenen voor de scheepvaart of gebruikers van de openbare weg.
- De werkzone moet voorzien worden van een chemisch toilet.
- Stockage moet steeds binnen de afgeschermdde werkzone gebeuren.
- Vrachtwagens voor het op- en afladen van materieel/ materiaal moeten steeds opgesteld staan binnen de afgeschermdde en gesignaleerde werkzone.

5.2.2 Sociale voorzieningen (CAO 10-3-2016 en Codex WOW)

- De hoofdaannemer krijgt de verantwoordelijkheid om schriftelijke afspraken vast te leggen over de installatie, het gebruik en het onderhoud van de sociale voorzieningen. De hoofdaannemer moet er ook op toezien dat de gemaakte afspraken nageleefd worden. De sociale voorzieningen moeten steeds ondergebracht worden in één of meerdere lokalen die gescheiden zijn van de werkpost. Kleedkamers en wasplaatsen moeten in één lokaal of in aangrenzende lokalen komen. Het aantal sociale voorzieningen moet bepaald worden in functie van het aantal gelijktijdig tewerkgestelde werknemers. In de sociale voorzieningen geldt steeds een algemeen rookverbod;
- Conform Codex WOW dienen voldoende propere toiletten voorzien op de bouwplaats. Toiletten bestaan uit één of meerdere individuele wc's en desgevallend urinoirs, samen met één of meerdere wastafels. De toiletten zijn volledig gescheiden voor mannen en vrouwen en bevinden zich dicht bij hun werkpost, de rustlokalen, de kleedkamers en de douches. De werknemers moeten zich vrij naar de toiletten kunnen begeven. Het aantal (quota) individuele wc's bedraagt tenminste 1 per 15 werknemers die gelijktijdig worden tewerkgesteld. De individuele wc's voor de mannelijke werknemers kunnen worden vervangen door urinoirs, op voorwaarde dat het aantal individuele wc's ten minste 1 bedraagt per 25 mannelijke werknemers die gelijktijdig worden tewerkgesteld. Per vier wc's of urinoirs is er één wastafel. Vanaf 10 werknemers op de werf is het aangewezen om een vaste sanitair unit, aangesloten op septische put, te plaatsen ipv mobiele toiletten;
- Indien er onvoldoende natuurlijk licht is, moeten de sociale voorzieningen uitgerust worden met een gepaste kunstmatige verlichting. Bovendien moet er overal voldoende sterke noodverlichting aanwezig zijn. Ook brandbestrijdingsmiddelen zijn overal verplicht;
- De werknemers mogen hun maaltijden niet nemen in de kleedkamers en de werkgever moet maatregelen nemen om dit tegen te gaan. In de kleedkamers moet de mogelijkheid voorzien zijn dat iedere werknemer zijn kledingstukken, eigen kledij en de werkkledij kan opbergen. Voor de eigen kledij en werkkledij moeten bovendien aparte kleerkasten voorzien zijn, al kan van deze

vereiste worden afgeweken als er geen specifieke risico's aanwezig zijn op de werf. Er moeten gescheiden kleedkamers zijn voor vrouwen en mannen;

- De oppervlakte van de refter, moet minimaal 1,5 vierkante meter per werknemer bedragen en de ruimte moet minstens twee meter hoog zijn. In dit lokaal moeten voldoende tafels en stoelen aanwezig zijn, een drinkwatervoorziening, een koelkast, een gootsteen of vaatwas en voorzieningen voor vuilnis en afval;
- De cao bevat aparte voorschriften voor kleine bouwplaatsen. "Zeer uitzonderlijk", en omwille van de kortstondigheid van de activiteiten en de materiële onmogelijkheid om de cao na te leven, zijn uitzonderingen mogelijk op de cao. Dit is enkel toegestaan bij bouwwerken van zeer korte duur en bij kleine bouwplaatsen (maximaal 5 arbeiders). In dat geval kan er bijvoorbeeld een compacte werfkeet gebruikt worden, maar de werknemers moeten nog steeds de mogelijkheid hebben om hun kleding op te bergen, zich te wassen, de maaltijden te gebruiken, naar het toilet te gaan,... De uitzonderingen moeten bovendien voor advies voorgelegd worden aan de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer;

5.2.3 Hinder voor wegverkeer – risico op aanrijdingen

- Bestuurders van werfmaterieel dienen zich te schikken naar de vigerende verkeersreglementering en mogen op geen enkele wijze een hinder vormen voor het verkeer, wegverkeer, voetgangers, fietsers en veiligheidsdiensten. Een veilige doorgang op de openbare weg moet ten allen tijde mogelijk zijn voor de overige weggebruikers.
- De nodige signalisatie dient te worden voorzien op en rondom de werfvoertuigen om aanrijdingen te voorkomen. Zeker hoogwerkers op de openbare weg dienen degelijk gesignaleerd en mogen niet over een rijvak werken dat in gebruik is
- Werknemers dienen verplicht fluo-kledij te dragen op de werf. Verplichte achteruitrijverklippers en dode hoekspiegels op de werfvoertuigen.
- Bij het onderbreken van de doorgang van de wegenis dient er voorafgaandelijk met de politie, aangelanden,...de inname van openbaar domein te worden besproken. Aan- en afvoerroutes dienen te worden bekeken voor omleidingen, signalisatie, passage grote elementen (o.a. vrije hoogtes), enz.
- Uitgravingen en andere gevaarlijke punten zullen apart afgebakend worden en wel door de aannemer tot wiens werk ze behoren.
- Wegenis ten allen tijde rein houden.
- Maaimachines dienen uitgerust met de nodige veiligheidskettingen tegen wegslaande voorwerpen.

5.2.4 Basisveiligheidsopleiding TMB

- Iedereen die werkzaamheden uitvoert op een Tijdelijke of Mobiele Bouwplaats (werknemer, uitzendkracht, zelfstandige en werkgever) moet een basisveiligheidsopleiding van minimum 8 uur volgen bij een opleidingsorganisatie die een kwaliteitsborgingssysteem toepast. Deze basisveiligheidsopleiding heeft ten minste de volgende doelstellingen:
 - Bewust zijn van risico's op TMB door:
 - Eigen activiteit:
 - Activiteiten van anderen
 - Gelijktijdige / opeenvolgende aanwezigheid
 - Kennis rol en taken van actoren op TMB
 - Kennis organisatie van efficiënte samenwerking op TMB
 - Kennis algemene preventiebeginselen
 - Toepassing van passende preventiemaatregelen
 - Inzicht in en toepassen van veilig en gezond gedrag
- Elke aannemer is ertoe gehouden aan zijn werknemers deze basisveiligheidsopleiding te verstrekken, indien mogelijk vooraleer de werkzaamheden op de TMB aan te vatten, en in elk geval, binnen een termijn van één maand nadat deze werknemer de werkzaamheden heeft aangevat. De basisveiligheidsopleiding wordt op regelmatige tijdstippen herhaald, tenzij de werkgever kan aantonen dat de kennis van de werknemers actueel blijft, door middel van regelmatige of continue opleiding en informatieverstrekking, en door praktijkervaring. In elk geval moet de werkgever ervoor zorgen dat de werknemers, voorafgaand aan de tewerkstelling op de bouwplaats, de nodige informatie over de risico's en preventiemaatregelen verbonden aan het werken op een TMB hebben ontvangen en kan hij aantonen dat de werknemers deze informatie wel degelijk hebben ontvangen en begrepen;

- Deze verplichting geldt ook voor uitzendkrachten die werkzaam zijn op een TMB. Het standpunt van de FOD WASO is dat voor uitzendkrachten de klant-gebruiker (de aannemer) instaat voor de basisveiligheidsopleiding. Op basis van bepaalde commerciële afspraken is het desgevallend ook mogelijk dat het uitzendkantoor zelf een basisveiligheidsopleiding (in overeenstemming met het KB) of gelijkgestelde opleiding voorziet voor de uitzendkrachten;
- De zelfstandigen en de werkgevers, die zelf een beroepsactiviteit op de bouwplaats uitoefenen, zijn ook verplicht om een dergelijke basisveiligheidsopleiding te volgen;
- De werknemers, zelfstandigen en werkgevers die werkzaamheden uitvoeren op een TMB worden vermoed te beschikken over de bedoelde basisveiligheidsopleiding, indien één van de volgende voorwaarden is vervuld:
 - Attest waaruit blijkt dat zij de kennis hebben verworven door het volgen van een andere opleiding (vb. VCA attest);
 - Bewijs van 5 jaar ervaring in de afgelopen tien jaar door het uitvoeren van werkzaamheden op een TMB.
- Bovenvermelde verplichtingen m.b.t. het volgen van een basisveiligheidsopleiding voor werknemers en zelfstandigen zijn niet van toepassing op de volgende personen die kunnen aantonen dat er wordt voldaan aan vergelijkbare voorwaarden inzake de basisveiligheidsopleiding voor veilig en gezond werken op tijdelijke of mobiele bouwplaatsen vastgesteld in een andere lidstaat van de Europese Unie:
 - De werkgevers die gevestigd zijn in een andere lidstaat van de Europese Unie ten aanzien van hun werknemers;
 - De werkgevers die gevestigd zijn in een andere lidstaat van de Europese Unie en die zelf een beroepsactiviteit op de bouwplaats uitoefenen;
 - De zelfstandigen die gevestigd zijn in een andere lidstaat van de Europese Unie.
- Bovenvermelde regels treden in werking op 15 april 2023. Voor personen die op 15 april 2023 reeds werkzaam zijn op tijdelijke of mobiele bouwplaatsen wordt voorzien in een overgangsregeling. Zij moeten de basisveiligheidsopleiding hebben gevolgd uiterlijk op 15 april 2024;

5.2.5 Communicatie op TMB

- Omdat meerdere partijen zijn betrokken bij de uitvoering van de bouwactiviteiten, is het belangrijk dat er op een goede manier zaken worden afgestemd, gepland, gecoördineerd en dat de juiste communicatiekanalen aanwezig zijn om het project veilig te kunnen uitvoeren. In dit hoofdstuk worden dergelijke zaken beschreven en contractoren dienen conform dit hoofdstuk te communiceren, waar van toepassing. Doelstelling is het bekomen van een goede verbale en non-verbale communicatie op de bouwplaats;
- Voor aanvang van de uitvoering van het werk en/of wanneer de namen van de hoofduitvoerders van de aannemers bekend zijn, wordt er een kick-off meeting belegd. Deze vergadering heeft als doel om ervoor te zorgen dat het V&G-plan door de betrokken aannemers en onderaannemers juist wordt geïnterpreteerd en de belangrijkste aspecten en V&G-risico's uiteen worden gezet. De agenda voor deze vergadering omvat de volgende onderwerpen:
 - Coördinaten van de partijen, zowel hoofd als onderaannemers;
 - Algemene overeenkomsten (reguliere werktijden, verboden en geboden, limosa documenten,...);
 - Werfinrichting (plan van de verschillende werkzones met plaatsing van materialen, verkeer, werfketen en constructiezones);
 - Afstemmen planning tussen aannemers om hinder en interferentie maximaal te voorkomen;
 - Werken op hoogte, gebruik hoogwerker, stellingen, ladders, enz...;
 - Veilig gebruik van werktuigen, machines en gereedschappen;
 - Voorkomen van kwartsstof;
 - Specifieke werkzaamheden (vb graafwerkzaamheden >1,2m diep, werken aan hoogspanningsinstallaties, risicovolle leidingen,...);
 - Brandpreventie;
 - Noodplan, incidenten en accidenten;
 - Pbm's, minimale standaard kledij;
- Verspreiden van informatie, instructies en bevelen aan personen die werken op de bouwplaats zodat zij deze te allen tijde begrijpen en daadwerkelijk kunnen toepassen, in het bijzonder instructies over de preventiemaatregelen:
 - Elke aannemer die zich op de werf begeeft dient zich aan te melden bij de werfverantwoordelijke om te laten weten welke werken ze gaan uitvoeren. De

- werfverantwoordelijke geeft door welke veiligheidsmaatregelen dienen opgevolgd (veiligheidsvoorschriften, contactnummers,...).
- Vóór het begin van de werken is elke aannemer verplicht zijn personeel en onderaannemers grondig op de hoogte te brengen van alle besproken gevaren en veiligheidsmaatregelen en de zorgvuldige naleving ervan te eisen. Telkens wanneer de aannemer tijdens de werken nieuw personeel tewerkstelt, dient hij dit te herhalen. Ook het personeel van eventuele onderaannemers/uitzendkrachten moet door de aannemer op dezelfde wijze worden ingelicht;
 - Vastleggen van praktische afspraken over de communicatie en verstaanbaarheid wanneer deze personen zich in een meertalige omgeving bevinden
 - Bij het inzetten van medewerkers die de Nederlandse taal niet machtig zijn, moet de aannemer garanderen dat hij de instructies die invloed hebben op veiligheid, gezondheid en welzijn in de taal kan geven die door deze medewerkers wordt begrepen;
 - Aannemers die anderstalige werknemers tewerkstellen, moeten zelf instaan voor het vertalen van de van kracht zijnde veiligheids- en gezondheidsbepalingen naar – en voor het informeren, opleiden en instrueren van - deze anderstalige werknemers in hun moedertaal;
 - De werfleider van de aannemers vormt een belangrijke schakel in de communicatie op de werf en dient eventuele instructies te kunnen ontvangen om deze duidelijk te kunnen maken aan zijn werknemers. Daartoe beheerst hij op zijn minst het Nederlands/Frans. De aannemer zorgt ervoor dat in elke groep van medewerkers (eigen en onderaannemers), die samen een taak uitvoeren, minimaal 1 medewerker voldoende kennis heeft van het Nederlands, het Duits, het Engels of het Frans en van de talen van de andere medewerkers, om een vlotte communicatie te waarborgen.
 - Indien blijkt dat, ondanks bovenvermelde afspraken, de instructies niet begrepen worden, worden de werkzaamheden gestopt tot een duidelijke overdracht van informatie mogelijk is (vb GSM met vertaalprogramma of een tolk)
 - De mogelijkheid voor personen om zich door middel van geschikte communicatiemiddelen verstaanbaar te maken:
 - Walkie talkies voor onderlinge communicatie
 - Whatsapp groep om specifieke werfinformatie uit te wisselen tussen werknemers of naar derden (vb omwonenden)
 - Digitale informatieborden
 - Campagnes/maandelijkse thema's
 - Waar mogelijk, zullen SHE posters en campagnes/maandelijkse thema's opgezet en ingezet worden op het project ter algehele communicatie en attentie van veiligheid en gezondheid. De verantwoordelijkheid ligt hier over het algemeen bij de hoofdaannemer.
 - Indien er zich een noodsituatie voordoet moeten de werknemers vooraf geïnformeerd zijn over de instructies bij ongeval/evacuatie/... om snel en adequaat te reageren wanneer er een ernstig en onmiddellijk gevaar is. Hiervoor dient elke nieuwe werknemer een toolboxmeeting te ontvangen met minimaal onderstaande info:
 - Wie is de EHBO-verantwoordelijke, wat is zijn telefoonnummer;
 - Belgische noodnummers (brandweer, politie, civiele bescherming);
 - Telefoonnummer van het dichtstbijzijnde hospitaal met spoedafdeling en de dokter van wacht;
 - Plaats en gebruik van de voorhanden zijnde veiligheid technische installaties, zoals brandblussers, alarminstallaties, oogspoelflessen, vluchtwegen en verzamelzones
 - Nummers van de nutsmaatschappijen indien werken in de buurt van leidingen;
 - In de onderstaande tabel zijn de minimale V&G gerelateerde overlegvormen weergegeven zoals van toepassing op het project inclusief frequentie en deelnemers.

Type V&G overleg	Rapportage	Frequentie	Deelnemers
Kick-off meeting	Ondertekenen van V&G-plan (intentieverklaring) Verslag door VC	Bij aanvang van het project	Opdrachtgever Ontwerper Project leider aannemer(s) V&G verantwoordelijke(n) aannemer(s) Hoofdlijnverantwoordelijke aannemer(s) Veiligheidscoördinator-verwezenlijking
Coördinatievergadering	Verslag door VC	Bij aanvang kritieke fasen	Opdrachtgever Ontwerper Project leider aannemer(s) V&G verantwoordelijke(n) aannemer(s)

			Hoofdlijnverantwoordelijke aannemer(s) Veiligheidscoördinator–verwezenlijking
V&G kick-off meeting onderaannemers	Notulen met afspraken	Voor aanvang van werkzaamheden onderaannemers	Projectleider / werfleider aannemer(s) en onderaannemers V&G verantwoordelijke(n) onderaannemer(s)
Toolboxen	Aanwezigheidslijst en kopij	Maandelijks en bij specifieke taken	werfleider aannemer(s) en onderaannemers Uitvoerders Voormannen
Start-werkbespreking	LMRA	Voor aanvang van werken met verhoogd risico	werfleider aannemer(s) en onderaannemers Uitvoerenden contractor

5.2.6 Hinder voor scheepvaart / sluizen

- Voorafgaandelijk overleg met North Sea Port i.v.m. gebruik van kade, werken vanop het water, scheepvaart stremming, enz.
- Aangepaste scheepvaartsignalisatie voorzien tijdens de werken.
- Nodige communicatiemiddelen voorzien op de werf.

5.2.7 Ingrepen op de nutsleidingen

- Bij werkzaamheden op het openbaar domein in de buurt van leidingen (graafwerken, zwaar transport,...) dient vooraf een KLIP/KLIM melding te gebeuren om de aanwezigheid en ligging van de nutsleidingen te detecteren.
- De verdere werkzaamheden moeten gebeuren conform de veiligheidsvoorschriften van de netwerkbeheerders.

5.2.8 Vallende voorwerpen (vellen bomen, snoeien,...)

- Bij werkzaamheden boven elkaar moeten vallende voorwerpen voorkomen worden boven plaatsen waar zich personen kunnen bevinden (zone rondom afbakenen, geen materiaal naar beneden gooien, geen werken boven elkaar,...). Indien er zeer hoge risico's verbonden zijn aan de werken, moet dit gebeuren met behulp van een wachtpost;
- Verplichte mechanische begeleiding van te vellen bomen om ongecontroleerde val te voorkomen;
- Algemeen verplichte helmduch + R.A. werkzaamheden en vereiste PBM's voor te leggen aan veiligheidscoördinator.
- **Plan van aanpak voor het uitvoeren van de rooiwerken moet voorgelegd worden aan de opdrachtgever en veiligheidscoördinator verwezenlijking:**
 - Zullen de bomen geleidelijk in kleine delen van boven naar beneden verzaagd worden?
 - Hoe worden de bomen bij gecontroleerd neerlaten geborgd en geleid tot deze veilig op het maaiveld liggen?
 - Welk materieel wordt ingezet?
- Bij gebruik van hoogtewerkers boven de waterlijn moeten deze altijd een zwemvest dragen, geen veiligheidsharnas.
- Ontwortelen bomen - > leidingcontrole is vereist + veiligheidsmaatregelenleidingbeheerders steeds strikt na te leven!
- Stockage boomresten, groenafval strikt af te stemmen met opdrachtgever + voorzien van de nodige afscherming en signalisatie om aanrijdingen te vermijden.

5.2.9 Leveringen op de bouwplaats

- Voorafgaandelijk dienen de verschillende stockage zones op plan te worden opgetekend.
- De aannemer dient rekening te houden met de bereikbaarheid van de bouwplaats, loszone en stockageplaats. Deze zal zodanig worden gekozen dat een verharde weg aanwezig is tot de zone waar de materialen moeten worden gelost.
- Stapeling van de materialen op de vrachtwagen dient op een voldoende stabiele wijze te worden uitgevoerd zodoende deze op de bouwplaats op een veilige manier en zonder bijkomende maatregelen te kunnen lossen.

- Tijdens het lossen op plaatsen waar andere aannemers activiteiten uitvoeren of waar voetgangers, fietsers passeren zal de aannemer de nodige signalisatie plaatsen en de laad- en loszones afbakenen met gepaste middelen.

5.2.10 Stabiele opstelling machines

- Gebruik van aangepaste werfmachines in functie van veilige uitvoering, o.a.:
 - Tractoren met verlaagd asprofiel / dubbele banden om wegglijden op het steile talud te voorkomen;
 - Tractoren aanlijnen van bovenuit (aan andere machine) om wegschuiven te voorkomen;

5.2.11 Risico op verdrinking na val in het water

- Pontons dienen steeds rondom valbeveiligd te zijn + loopplateau met borstwering naar de kant voorzien.
- De graafkraan op het ponton en beweegbare machines mogen niet in het water terecht kunnen komen door afrijden, schuiven,... Hiervoor dienen de machines beveiligd m.b.v. verankering, anti-afrijbeveiliging,...
- Reddingsloep, reddingsvesten, reddingsboei + lijn 20m op de werf voorzien;
- Alle werknemers die werkzaamheden uitvoeren naast de waterkant dienen een reddingsvest te dragen (ook in machines);
- Geen apart tewerkgesteld;

5.2.12 Valgevaar bij werken op hoogte (snoeien van bomen)

- Uitvoering conform KB "Werken op hoogte";
- De aannemer schermt het valgevaar collectief af door gepast werfmaterieel in te zetten voor werkzaamheden op hoogte (hoogwerkers, verreikers, schaarliften, rolstellingen...). De arbeidsmiddelen moeten gekeurd zijn en mogen enkel gebruikt worden door bevoegde personen (gepaste opleiding);
- Het werfmateriaal om op hoogte te werken moet stabiel opgesteld worden (putten afschermen, anti-afrijbeveiliging, niet op talud opstellen, stevige ondergrond,...);
- Gebruik van bestaande individuele systemen (ankerblokken, levenslijnen) wordt enkel toegestaan indien collectieve beschermingsmiddelen niet mogelijk zijn.
- Zwemvest te dragen boven de waterlijn, geen aangeliend veiligheidsharnas.

5.2.13 Risico op zware kwetsuren met bosmaaiers, kettingzagen, haagscharen,...

- Werknemers in de buurt van vernoemde machines dienen de nodige beschermingsmiddelen te dragen (o.a. veiligheidsbroek, -vest, -schoenen en -scherm);

5.2.14 Werken met producten met gevaarlijke eigenschappen

- Bij opruimen van het afval dienen de werknemers zich te beschermen tegen mogelijke biologische agentia (vb karkassen, rottende planten,...). PBM's te voorzien volgens advies arbeidsgeneesheer;
- Mogelijks vervuilde grond / met asbest gecontamineerde grond. Voorzien van aangepaste PBM's.
- **Contrôle op PFAS vervuilde grond - > bodemonderzoek uit te voeren + opgelegde veiligheidsmaatregelen strikt na te leven!**
- **Alle overwelvingen die door personen worden betreden zijn besloten ruimtes, t.t.z. meten O₂, en voldoende verluchten (luchtsnelheid van 1 tot 3m/sec - > mechanische toevoer en afvoermaatregelen treffen). - > VCV vooraf op de hoogte brengen van de activiteiten !**

5.3 Algemene preventiemaatregelen

5.3.1 Werfinrichting en organisatie

5.3.1.1 Opmeten van het terrein.

Bij het opmeten van de werf in de buurt van weg- of werfverkeer dient men speciale aandacht te besteden aan het risico van aanrijding. Dit kan vermeden worden door het dragen van een gele vest, het opmeten door 2 personen te laten geschieden en het duidelijk signaliseren van de plaats van de op te meten punten.

Het lokaal voor eerste hulp bij ongevallen bevindt zich in het werflokaal van de algemene aannemer en wordt door hem ingericht. Dit lokaal moet aangeduid worden met een reglementair pictogram (wit kruis op groene achtergrond) en moet uitgeruste zijn met een inhoud die aangevuld en afgestemd is op de specifieke werfbehoeften en die samengesteld wordt na overleg en advies met de arbeidsgeneesheer. Indien voor sommige activiteiten welbepaalde verzorgingsmiddelen noodzakelijk zijn, wordt dit aangegeven in het VGP. Het eerste hulpmaterieel moet steeds bereikbaar zijn tijdens de werkuren, dus ook bij eventueel nachtwerk en bij ongelijke uurroosters. Verder moet het EHBO-lokaal beantwoorden aan de wettelijke voorschriften inzake verwarming, netheid, stromend water enz.

Elke onderaannemer dient in orde te zijn met de regelgeving terzake, en gemeenschappelijk gebruik maken van de reeds aanwezige voorzieningen.

5.3.1.2 Voorlopige omheining

Een voorlopige afsluiting met verwijderbare elementen aan de toegang dient conform de voorschriften van art.11.21 van STS 11-uitgave 1990 geplaatst te worden. Een gepaste afbakening moet de ganse werf omgeven, hiermee wordt bedoeld dat de elementen onderling verbonden worden met klemmen en moet voldoende stevig zijn (bestaat op zijn minst uit geprefabriceerde palen uit staal met een verzinkt net ertussen) en de nodige pictogrammen dienen aangebracht om te wijzen op de noodzaak aan individuele bescherming op de eigenlijke werf. Opschriften met uitdrukkelijk toegangsverbod worden in voldoende mate aangebracht. In de werkzones wordt dit toegangsverbod aangevuld met een gebiedspictogram voor verplichte helmdracht en een voor verplicht dragen van veiligheidsschoeisel. De omheining mag geen hinder vormen voor passanten en is tenminste 1m80 hoog. Uitgravingen en andere gevaarlijke punten zullen apart afgebakend worden en wel door de aannemer tot wiens werk ze behoren.

5.3.1.3 Opslag van materiaal

Het principe wordt vastgelegd door de algemene aannemer en opgelegd aan zijn nevenaannemers en onderaannemers. De hoofdaannemer wordt verondersteld een zone af te bakenen waar de materialen ordelijk opgeslagen kunnen worden, dit kan zo nodig in overleg met het bestuur gebeuren teneinde rekening te houden met de gebeurlijke aanwezigheid van de aannemers van andere loten. De materialen, welke niet opgeslagen worden op de plaats waar zij onmiddellijk verwerkt worden, dienen te worden opgeslagen binnen afgebakende zones. De voorraden zullen op een stabiele manier gestapeld worden en duidelijk gescheiden naar hun aard. De afstand tussen de voorraden moet een gemakkelijke doorgang toelaten. Om de stabiliteit te garanderen dient de stapelzone op voorhand geëgaliseerd te worden. Het materiaal wordt dermate opgeslagen dat het geen hinder vormt voor het eigen werfverkeer, het werfverkeer van derden en evenmin een hinder vormt voor de aangelanden en de veiligheidsdiensten. Het handhaven van de orde geldt voor alle contractanten op de werf.

5.3.1.4 Opslag van gevaarlijke producten

In de eerste plaats moet men er zeker van zijn dat er voor dezelfde toepassing geen minder gevaarlijke producten met evenwaardige eigenschappen bestaan.

De opslaplaatsen van ontvlambare producten en materialen, van welke aard ook, moeten zorgvuldig uitgekozen worden. Dit wil zeggen, zo ver mogelijk van de arbeidsplaatsen en dit vooral bij de uitvoering van werkzaamheden welke een zeker brandrisico inhouden (laswerken, ...) In ieder geval mogen nooit gevaarlijke producten binnen een gebouw worden opgeslagen. Alleen de voor het werk van de dag benodigde hoeveelheden mogen binnengebracht worden. De inplanting van de voorraadplaatsen en de brandbestrijdingsmiddelen zal gekozen worden in functie van de aard van de aanwezige producten. De algemene aannemer voorziet op zijn werfoverzichtsplan een zone voor de stockage van gevaarlijke producten, een omheining rondom met twee meter hoge verplaatsbare

draadhekkens en de nodige pictogrammen met rook- en vuurverbod. Elke aannemer voor zich zorgt in deze zone voor de reglementaire opslag van zijn producten met zo nodig bijkomende signalisatiepictogrammen, aangepast aan de eigenschappen van de stoffen.

De opslagplaatsen van gevaarlijke producten dient zowel binnen als buiten (op de toegangen) voorzien te worden van de reglementaire veiligheids- en gezondheidssignalisering (gebod, verbod, gevaar). Bij een interventie van de brandweer dienen de opslagplaats van de bovenvermelde producten en hun hoeveelheid dadelijk en spontaan meegedeeld. Mede om deze reden is een correct plan van de werfinstallatie onontbeerlijk.

Ontvlambare vloeistoffen moeten opgeslagen worden op een afgebakend terreindeel op een voldoende veiligheidsafstand van de rest van de werf en werfinrichting. De onmiddellijke omgeving van deze zone zal vrij gehouden worden van brandbare materialen. In deze zone voorziet de algemene aannemer de gepaste brand-bestrijdingsmiddelen, met een minimum van twee draagbare blustoestellen met 6kg ABC-poeder, beschermd tegen weersinvloeden en klaar voor gebruik. In het geval van een mobiele opslagplaats zoals een aanhangwagen, moet ook deze uitgerust zijn met de nodige brandbestrijdingsmiddelen. Tevens zal een veiligheidsafstand voorzien worden tussen de opslagplaatsen en de andere lokalen.

De opslag van de producten, welke solventen bevatten, zal bij voorkeur in open lucht gebeuren en zo niet in lokalen welke voorzien zijn van een voldoende ventilatie. Omdat de dampen van solventen zwaarder zijn dan lucht moet de ventilatie ter hoogte van de vloer gebeuren. Men moet er zeker van zijn dat de ventilatie het probleem niet verplaatst door de dampen naar ondergrondse lokalen of lager gelegen gedeelten te brengen. Alle producten zullen opgeslagen worden in stabiele vaten welke aangepast zijn aan de samenstelling en eigenschappen ervan. Ze zullen geëtiketteerd worden volgens de wettelijke voorschriften. Gemorste producten zullen systematisch verwijderd worden met aangepaste middelen. De recipiënten worden na elk gebruik gesloten om elk verlies van vloeistoffen of ontsnappen van dampen te vermijden. Voordat een nieuw product in de opslagplaats gestockeerd mag worden, moet nagegaan worden of dit tezamen met de andere aanwezige producten geen verhoogd risico inhoudt.

5.3.1.5 Parking

Er zal geen deel van het terrein beschikbaar gesteld worden voor het parkeren, dus dienen alle betrokken partijen te parkeren conform de bepalingen van het verkeersreglement. Het parkeren en de bijhorende bewegingen zijn verboden op de plaatsen waar ze het openbaar verkeer hinderen. Aangezien er geen terreinen beschikbaar zijn dienen alle wachtende vrachtwagens zich te schikken naar de vigerende verkeersreglementering en mogen zij op geen enkele wijze een hinder vormen voor het werfverkeer, wegverkeer, voetgangers, fietsers en veiligheidsdiensten.

5.3.1.6 Elektrische installaties

Het geheel van elektrische installaties moet voldoen aan de eisen vervat in het AREI. Zo is een beschermingsgraad IP44 vereist voor het materieel dat dient voor het transport van elektrische stroom in open lucht. De algemene aannemer installeert en onderhoudt de gemeenschappelijke elektrische installatie. Het gaat daarbij om de aansluiting op het net, de plaatsing van een hoofdverdeelkast en van een aantal werfkasten. De plaats van die kasten en van de voedingskabels er naartoe wordt in overleg met de desbetreffende nutsmaatschappij bepaald en eventueel gewijzigd wanneer de werfevolutie daartoe aanleiding geeft. Elke aannemer houdt de keuringsattesten van de elektrische installatie of kopieën ervan en het totaalschema van de hiervoor bedoelde stroomverdeling op de werf ter beschikking van de coördinator verwezenlijking. Het volstaat niet om borden of verdeelkasten op magazijn te laten keuren, maar wel dient de ganse installatie (aansluitingen + kasten + kabels + verbindingen + stroomgroepen + aarding) gekeurd te worden.

Stroomverdelingskasten moeten aangepast zijn voor werfgebruik, dit wil zeggen met voldoende bescherming tegen weersinvloeden, stevige en stabiele constructie, gevaarloze bereikbaarheid van de stroomonderbrekers, differentieelschakelaar enz. Elke stroomverdeelkast moet afzonderlijk spanningsloos kunnen gezet worden zonder tussenkomst van een bevoegd elektricien, hetgeen betekent dat voedingskabels niet op de stroomrails of andere contactpunten van een hoofdkast of van een vóórliggende kast mogen worden aangesloten, maar wel, mits tussenplaatsing van een gevaarloos bereikbare en afschakelbare overstroombeveiliging, met een gepaste stekker op een

stopcontact. Verlengkabels die op de grond liggen, zullen gegroepeerd worden en beschermd tegen de invloeden eigen aan de bouwactiviteiten (doorgang van voertuigen, chemische of thermische belasting).

Elk werk aan de elektrische installatie zal uitgevoerd worden door een bevoegd persoon, die zal werken volgens de regels van goed vakmanschap. Werken aan elektrische installaties moet steeds spanningsvrij gebeuren. De aarding van de elektrische borden, kabelgoten en belangrijke metalen delen (verluchtingskokers, ...) evenals de equipotentiaal verbindingen moeten worden uitgevoerd alvorens de elektrische installatie onder spanning wordt gezet. Indien kabels ondergronds geplaatst worden, dan wordt op de plaatsen waar de kabel de grond ingaat een bescherming aangebracht tot op de liggingsdiepte van de kabel en ongeveer een meter boven de grond uitstekend en eveneens een stevig en duidelijk signaalbaken (piket + opschrift in opvallende kleur) geplaatst dat voldoende de aandacht van vrachtwagen- en werfuitgevoerd trekt. Het is best om onder de werfrijweg een buis of koker aan te brengen zodat kabels er steeds kunnen doorgeleid worden achteraf. Het spreekt voor zich dat op stroomkabels geen trekkrachten uitgeoefend worden en dat ze evenmin buiten gebruik gesteld worden. Elke anomalie of defect aan de elektrische installatie, zal onmiddellijk aan de werfverantwoordelijke gemeld worden.

5.3.1.7 Milieuriichtlijnen

Er dient rekening gehouden met de bepalingen van het VLAREM (Vlaams Reglement betreffende de Milieuvergunning). Voor de administratieve plichtplegingen geldt Vlarem I en voor de technische uitrusting kan men zich baseren op Vlarem II. Elke aannemer is te allen tijde verantwoordelijk voor de correcte toepassing van de milieuwetgeving (Vlarem, ...) in alle gevallen waartoe zijn werkzaamheden aanleiding kunnen geven.

Bepaalde machines (bv. compressoren), opslag van sommige producten (stookolie e.a.), oppompen en lozen van water naargelang de capaciteit en de hoeveelheid kunnen aanleiding geven tot meldingsplicht en zelfs tot vergunningsplicht. Elke aannemer en onderaannemer die op de werf werk moet uitvoeren heeft de plicht zich volgens deze reglementeringen in orde te stellen. Het is formeel verboden afval en scheikundige producten van om het even welke aard te verbranden, op het terrein achter te laten of in de riolering te gieten. Afval en resten van producten worden selectief verzameld en verwijderd conform de gemeentelijke reglementering terzake.

5.3.1.8 Orde en netheid

Orde en netheid zijn belangrijke veiligheidsfactoren, daarom is het noodzakelijk ze onafgebroken te handhaven en te promoten op de werf. Op en in de omgeving van de werkposten zal systematisch alle afval verwijderd worden en in de ertoe bestemde container of vuilnisbak gestort worden. Deze containers en/of bakken zullen regelmatig geledigd worden. Bij het einde van dagtaak zullen de werkposten systematisch gecontroleerd worden op orde en netheid door de werfverantwoordelijke van elke aannemer voor zich. Daarnaast worden door de algemene aannemer de doorgangen, gemeenschappelijk toegangswegen naar de werfketen, de andere werfwegen en de openbare weg en voetpaden regelmatig gereinigd en desnoods hersteld (beschadiging van wegdek, belijning, ...). Indien een bepaald aannemer specifieke bevuilding of schade veroorzaakt dan moet hij zelf de nodige herstelmaatregelen zonder uitstel uitvoeren.

5.3.2 Werfmaterieel

5.3.2.1 Ladders, stellingen en steigers

De aandacht wordt er op gevestigd dat de staat en het gebruik van ladders en stellingen strikt conform moeten zijn aan de wettelijke bepalingen. Zij moeten onder meer beantwoorden aan de volgende voorwaarden:

- Alle bepalingen vastgelegd in het KB "werken op hoogte";
- Op elke ladder staat de naam van de eigenaar/ondernemer onuitwisbaar vermeld. Dit geldt eveneens voor stellingkaders;
- de gebruikte stellingen moeten bestaan uit werkvloeren met een maximale vrije dracht van 4m. Elke werkvloer is omringd met een aansluitende plint van 15cm hoogte, een tussenleuning op een hoogte begrepen tussen de 95 en 110 cm ten overstaan van de werkvloer;
- Bij verplaatsbare en rolstellingen gebeurt de toegang langs de binnenzijde van de stelling. Wanneer de afstand tussen de sporten van de stellingkaders meer dan 30 cm bedraagt, moet de

toegang tot de werkvloeren gebeuren via vaste ladders die langs de binnenzijde van de stelling geplaatst zijn en die toegang geven tot valluiken in de stellingvloeren. Deze valluiken moeten automatisch sluiten;

- Stellingvloeren mogen nooit met overstek geplaatst worden en moeten steeds effectief beveiligd zijn tegen verschuiven;
- De stelling dient gekeurd te zijn en is aangewezen bij het optrekken van het paramentmetselwerk en de voegwerken.

5.3.2.2 Elektrische apparaten

Machines gebruikt door de aannemers moeten volledig conform de wettelijke schikkingen zijn. Zij moeten steeds gebruikt worden voorzien van hun veiligheden en afschermingen; de veiligheidsvoorschriften ervan mogen in geen enkel geval buiten werking gesteld worden. In geval van tussenkomst aan een machine moet vooreerst de elektrische voeding losgekoppeld worden. De machine moet geïsoleerd worden van elke energiebron en de eventuele bijkomende vergrendelingsapparatuur moet aangebracht worden. Machines die aan wettelijke keuringen onderworpen zijn, moeten effectief in orde zijn alvorens op de werf gebruikt te worden.

5.3.2.3 Collectieve en individuele beveiligingsmiddelen

Naast de veiligheidsvoorzieningen die door de partijen verwezenlijking in het project geïntegreerd werden, ligt het voor de hand dat de aannemer nog een aantal toegevoegde preventiemaatregelen moet nemen voor de uitvoering van zijn werk. Die te nemen beveiligingsmaatregelen moet duidelijk blijken uit het veiligheidsplan van de aannemer, waarbij conform de algemene preventiebeginselen opgenomen in de welzijnswet van 04.08.'96 voorrang moet worden gegeven aan maatregelen inzake collectieve bescherming boven maatregelen inzake individuele bescherming.

In de zones waar dit noodzakelijk is moeten alle personen die de zone betreden een veiligheidshelm dragen van een model dat voldoet aan de normen terzake (vervaldatum, keuring,...), evenals veiligheidsschoeisel zoals dat op bouwerven verplicht is (stalen teenbescherming en stalen tussenzool). De hoofdaannemer zorgt steeds voor reservehelmen voor tijdelijk gebruik door personen die de werf moeten betreden en zelf over geen helm beschikken (bezoekers, vrachtwagenbestuurders,...). Gezien hun voorbeeldfunctie betreffende het preventiebeleid is het essentieel dat het leidinggevend personeel van de aannemers en de vertegenwoordigers van het studiebureau en van de bouwheer deze primaire preventiemaatregelen steeds consequent zelf naleven en continu promoten.

Voor specifieke werkzaamheden moeten de aangepaste beschermingsmiddelen aangewend worden, hetzij collectieve hetzij individuele. In dergelijk geval moet de betrokken aannemer de nodige preventie-uitrusting ter beschikking stellen van de andere werfdeelnemers voor wie ze nodig is (personeel andere aannemers, bestuur, coördinator, ...). Wanneer het bestuur beslist dat op bepaalde werfgedeelten het dragen van een beschermbril, van gehoorbescherming, ademhalingsbescherming en/of andere individuele beschermingsuitrusting verplicht is, dan zullen daar de gepaste signalisatieborden voor aangebracht worden door de aannemer wiens activiteiten het dragen van die uitrusting noodzakelijk maken. Deze aannemer zorgt in dergelijk geval voor de nodige uitrusting voor het bestuur en de coördinator verwezenlijking. De gehoorbeschermers dienen dan van het type 'koptelefoon' te zijn met karakteristieken aangepast aan de aard van de lawaaihinder.

Indien een onderaannemer in gebreke blijft inzake collectieve of individuele preventiemiddelen, dan treedt ten opzichte van het bestuur, de hoofdaannemer zonder verwijl in zijn plaats op.

5.3.2.4 Hijswerken

Het besturen van hefwerktuigen wordt slechts toegelaten aan bevoegde en betrouwbare personen, met een minimumleeftijd van 18 jaar die een geschikte vorming gehad hebben. De bestuurder moet in het bezit zijn van een vergunning of licentie in de gevallen waar dit wettelijk vereist wordt. Bij de aanvang van de arbeid zullen de staat van de hijskabel en van de vasthechtingspunten nagezien worden en zal er gecontroleerd worden of er zich geen gereedschap of hinderende voorwerpen in het actieveland van de kraan bevinden. Maatregelen zullen genomen worden om het hijsen steeds verticaal uit te voeren; schommelingen van de lasten dienen vermeden. Daartoe moet in de mate van het mogelijke elke beweging afzonderlijk uitgevoerd worden. Het is ook ten strengste verboden lasten aan te haken die niet volledig los zijn van alle bevestigingspunten; zo mag bijvoorbeeld onder

geen enkele voorwaarde een voorwerp dat minimum of meer vast in de grond steekt er met behulp van de kraan uitgetrokken worden, mogen geen bekistingsplaten met de kraan van het beton losgetrokken worden of mogen geen op natte grond liggende platen die door zuiging met de kraan losgetrokken worden. Bij het hijsen in de omgeving van bovenleidingen, al of niet onder spanning, of kwetsbare installaties is het gebruik van een geleidingskoord verplicht. Bij ongewone relatief omvangrijke hijswerken dient het benaderd gewicht van de te hijsen last vastgesteld te worden, door bv. het opgemeten volume van een betonnen blok te vermenigvuldigen met 2,5 ton, en aan de hand van de lastentabel na te gaan in hoeverre deze veilig kan gehesen en verplaatst worden.

Er wordt met aandrang op gewezen dat bij werken met hefwerktuigen:

- Schuin trekken met een hefkraan verboden is, en zeker niet toegestaan door de fabrikant, gezien het gevaar van omkantelen zonder afschakeling van de LMB (lastmomentbegrenzer) doordat enkel ingesteld is op de elektronisch gemeten waarden van de vlucht en de massa van de last en geen rekening houdt met het belangrijk bijkomend kantelmoment afkomstig van : de horizontale component van de trekkracht in de schuine hijskabel x de hoogte van de hijskraak;
- Bij het eventueel wegzakken van een kraanstabilisator de LMB niet tussenkomt, zolang er geen overbelasting is, en zeker het verder omkantelen niet kan verhinderen; vandaar het belang van een oordeelkundige lastspreiding op een draagkrachtige bodem, zeker de meest belaste uitgeschoven kraanstabilisator;
- De waarden opgenomen in de lastentabel en waarnaar de LMB afgesteld is, enkel gelden voor een vrijhangende last met een kraan horizontaal opgesteld op een stevige gelijkmatig dragende ondergrond;
- Een bekwaam en bevoegd persoon zal aangesteld worden om de kraanmanoeuvres te leiden. Deze aangestelde en de kraanman moeten met elkaar in verbinding kunnen staan, hetzij door radiozend- en ontvangposten, hetzij visueel door gebaren en seinen, die het voorwerp uitmaken van geschreven instructies die aan de betrokkenen zijn overgemaakt (92/58/EEG of NBN E 52-009);
- Elk hijswerktuig, hetzij mobiele kraan, hetzij torenkraan, hetzij graafmachine die gebruikt wordt als hefwerktuig, dient de wettelijke controles te ondergaan. De keuringsverslagen of kopieën ervan moeten, zoals reeds vermeld, bijgehouden worden door de aannemer. Ook hijsstoestellen van zelfstandigheden moeten gekeurd zijn door een erkend organisme vooraleer op de werf te worden toegelaten;
- Men dient er op te letten dat bij het plaatsen van werfverlichting de kraanbestuurder nooit verblind kan worden;
- Aanwezigheid van kopie van verslag van indienststelling (keuringsattesten van de heftuigen bij te houden in de cabine, attesten van het toebehoren bij te houden door de werfverantwoordelijke);
- Opvolgen van periodieke controles;
- Hijsstoebereiden: 3-maandelijks keuring, bijhouden keuringsverslagen (komt de kleur van de markering overeen met de kleur van de laatste keuring?);
- Regelmatig kraan door eigen verantwoordelijke laten nazien en onderhouden;
- Steeds nagaan dat er zich geen belemmeringen (personen, obstakels) bevinden in het actieveld van het heftuig;
- Gebreken en onregelmatigheden aan het heftuig onmiddellijk melden en verhelpen;
- Voldoende afstand houden tussen machines en werktuigen onderling;
- Nutsleidingen uitschakelen / voldoende afstand tot luchtleidingen bewaren;
- De zware werkzaamheden op grotere hoogte mogen uitgevoerd worden met behulp van een hoogtewerker of een goed rollensysteem. Voor licht werk wordt de ladder gebruikt.

5.3.3 Grondwerken

5.3.3.1 Graafwerk en ondergrondse leidingen

Er geldt een informatieplicht voor elke aannemer, dit wil zeggen dat hij verplicht is informatie in te winnen bij de exploitanten van de ondergrondse leidingen en alle gegevens op te vragen die de

veiligheid van de werknemers kunnen verhogen. Het kan hierbij gaan om elektriciteitskabels, signalisatiekabels, gasleidingen, waterleidingen of leidingen voor het transport van anderen schadelijke of gevaarlijke stoffen. De te volgen procedure is duidelijk beschreven in het Koninklijk Besluit van 21/9/1988 (B.S. van 08/10/1988). Zie ook sub 1.2.3.a voor een samenvatting van dit K.B. ter informatie. Het is belangrijker te weten dat de hele procedure officieel begint met een aangetekend schrijven van de aannemer aan het gemeentebestuur.

Op de plaatsen waar zich mogelijk ondergrondse leidingen bevinden moet alle delfwerk met het nodige overleg gebeuren. Men dient van tevoren behoorlijk inlichtingen te vragen (zie hierna) en de ondergrondse leidingen moeten met handgraafwerk blootgelegd worden onder permanent toezicht van de werfleider of zijn aangestelde. Daarbij dient men zich strikt te dragen volgens de richtlijnen die de uitbater/eigenaar van de leiding oplegt. Elke aannemer die graafwerk uitvoert dient er zich steeds van bewust te zijn dat aanduidingen op plan of zelfs ter plaats indicatieve waarde hebben. In elk geval moet de aannemer zich in situ met de nodige voorzichtigheid vergewissen van de werkelijke toestand.

Indien vastgesteld wordt dat men in de nabijheid van leidingen moet werken die ontvlambare stoffen (gassen of vloeistoffen) vervoeren, dan dient een vuurvergunning uitgeschreven met de nodige richtlijnen om alle brand- of ontploffingsgevaar te voorkomen. Een dergelijke vuurvergunning dient uitgereikt door de hoofdaannemer aan zijn eigen personeel of aan zijn onderaannemer.

5.3.3.2 Werken in sleuven en putten

Bij openingen in de grond is het aangewezen deze te beveiligen tegen valgevaar. Hier wordt meer specifiek gesteld dat rondom een opening met een diepte groter dan 2m een afbakening geplaatst zal worden. Sleuven dieper dan 1.2 m dienen trapsgewijs te worden uitgegraven of verstevigd met een sleufbeschoeiing. De openingen zullen zo vlug mogelijk terug gedicht worden en in afwachting dat dit kan gebeuren zijn volgende regels van kracht:

- Voor zover de grootte van de opening het toelaat, zal deze afgedekt worden;
- Grotere openingen zullen over de ganse omtrek voorzien worden van borstweringen, volle panelen of stevig traliewerk (in een felle kleur wanneer dichtbij verkeer geschiedt van rollend bouw materieel);
- Deze uitrusting wordt over de ganse omtrek dicht bij de boord van de opening aangebracht. De bescherming mag slechts aan de toegangen onderbroken worden. Indien niet nabij de rand van de opening dient gewerkt of gereden te worden kan een visuele afbakening op 2m van de putrand volstaan;
- Het plaatsen van beschoeiingen dient te gebeuren door ervaren personeel;
- **Alle overwelvingen die door personen worden betreden zijn besloten ruimtes.**

Bij graafwerken zullen voldoende ladders voorzien worden om een behoorlijke toegang en een snelle evacuatie van het personeel toe te laten. De lengte van die ladders moet zodanig zijn dat ze minstens 1 meter boven de putrand uitsteken. Boven en onderaan dient een stevig, horizontaal en slipvrij opstapplatform aanwezig te zijn om bij modderige omstandigheden gliptijden te voorkomen. Om instortingen te voorkomen, worden de boorden van de uitgravingen vrijgehouden van materiaal en van zwaar materieel dat een overlast kan veroorzaken. Alle grondwerken, uitgravingen en ondergravingen zullen op een zodanige wijze uitgevoerd worden dat er zich geen verzakkingen kunnen voordoen. Om trillingen te minimaliseren, zal voor de voertuigen een maximum snelheid ingevoerd worden, desnoods wordt stapvoets rijden verplicht. Het is noodzakelijk mogelijke bewegingen (scheuren, verzakkingen) in de grond en in nabijgelegen constructies te observeren. Bij duistere weersomstandigheden zullen de sleuven of bouwputten waarin gewerkt wordt, evenals de toegangen er naartoe goed verlicht worden, enerzijds voor de daar actieve werknemers zelf, anderzijds ook voor de kraanmannen die materiaal in of uit moeten brengen. Wanneer een grondopening dient aangevuld spreekt het voor zich dat de eventuele collectieve beschermingen pas op het laatste moment weggenomen worden teneinde een zo groot mogelijke continuïteit in de beveiligingen te verzekeren.

5.3.3.3 Ontdekken van vervuilde bodems

Wanneer, tijdens de uitvoering van werken, vervuilde bodems worden vastgesteld (oude stortterreinen, bodemvervuiling ...) die risico's inhouden voor het welzijn en de gezondheid van werknemers worden onverwijld alle nodige preventieve maatregelen genomen (staken van de werkzaamheden op de vervuilde plekken, plaatsen van afscherming rond de betrokken zone ...)

teneinde de werknemers te beschermen tegen deze risico's. De coördinator verwezenlijking en de bouwheer worden direct van deze vaststellingen op de hoogte gebracht zodat het VGP kan aangepast worden in functie van de verder te ondernemen stappen.

6 Organisatie van de veiligheid

6.1 Documenten

6.1.1 Documenten te bezorgen bij inschrijving

Opdat de maatregelen vastgesteld in het veiligheids- en gezondheidsplan daadwerkelijk zouden kunnen toegepast worden bij de uitvoering van de werken, zorgt de bouwdirectie uitvoering er in overeenstemming met artikel 30 van het KB TMB bijkomend voor dat:

- Hij bij zijn offertes een document voegt dat verwijst naar het veiligheids- en gezondheidsplan en waarin zij beschrijven op welke wijze zij het bouwwerk zullen uitvoeren om rekening te houden met dit veiligheids- en gezondheidsplan;
- Hij bij zijn offertes een afzonderlijke prijsberekening voegt in verband met de door het veiligheids- en gezondheidsplan bepaalde preventiemaatregelen en -middelen, inbegrepen de buitengewone individuele beschermingsmaatregelen en –middelen.

Samengevat voorziet de inschrijver dus bijkomend:

- Beschrijving van de wijze van uitvoering
- Prijsopgave (PM) veiligheidsvoorzieningen
- Ondertekende intentieverklaring

6.1.2 Documenten te bezorgen voorafgaand aan de werken

De bouwdirectie zorgt in het bijzonder voor:

- Ondertekende intentieverklaring (onderaannemers)
- De voorafgaande kennisgeving
- Overzicht van contactgegevens van onderaannemers of zelfstandigen
- Werfinrichtingsplan + planning

Door elke aannemer is aan te leveren:

- Meldingsfiche met intentieverklaring
- Tenminste 2 weken voor aanvang der werken levert de aannemer de aanvullende Risico-inventarisatie en evaluatie van de door zijn personeel en onderaannemer uit te voeren werken of kopie van zijn globaal preventieplan met de voormelde risicoanalyses indien dit aanvullend wordt gevraagd door de veiligheidscoördinator of opdrachtgever;
- Voor de start der werken dient de uitvoerende aannemer in het bezit te zijn van een werk- en/of vuurvergunning.

6.1.2.1 Voorafgaande kennisgeving

De bouwdirectie uitvoering, zal instaan voor de voorafgaandelijke werfmelding / kennisgeving bij de sociale zekerheid en zal voldoen aan de verplichting inzake de voorafgaande kennisgeving der werken, nl.:

- Kopie moet zichtbaar op de bouwplaats op een voor het personeel gemakkelijk toegankelijke plaats, worden aangeplakt ten minste tien kalenderdagen vóór het begin van de werken.
- Een 2e kopie van deze aangifte wordt ter beschikking gehouden van de contolerende en adviserende instanties en de veiligheidscoördinator.
- Er wordt eveneens een kopie overhandigd aan de veiligheidscoördinator uitvoering en bijgevoegd in het coördinatieboek.

6.1.2.2 Contactgegevens

- Overzicht van contactgegevens van onderaannemers of zelfstandigen

6.1.2.3 Werfinrichtingsplan + planning

- Actueel werfinrichtingsplan met aanduiding:
 - Toegangswegen met laad- en loszone
 - Afzetting van de bouwplaats dmv hekwerk
 - Positie keten, toilet en kranen

- EHBO en evacuatieplaats
- Planning wanneer welke activiteiten worden uitgevoerd. In het bijzonder moeten de kritieke fasen tijdig doorgegeven worden.

6.1.2.4 Meldingsformulier en intentieverklaring

Iedere gecontacteerde (onder)aannemer moet alvorens zij de werf betreden en hun werkzaamheden starten een meldingsformulier met intentieverklaring bezorgen aan de opdrachtgever of zijn aangestelde door het deel te laten uitmaken van zijn V&G-plan. Het meldingsformulier bevat tenminste de rubrieken vermeld op het modelblad weergegeven in bijlage. In de mate van het mogelijke zullen, nog vóór de uitvoering van de werkzaamheden, de werkgever, de verantwoordelijke van de aannemer en / of hun preventieadviseur uitgenodigd worden op een veiligheidsvergadering. Dit meldingsformulier met intentieverklaring zal bij deze gelegenheid worden besproken en goedgekeurd.

6.1.2.5 Risicoanalyse- en evaluatie door aannemers

Op specifieke vraag van de veiligheidscoördinator of opdrachtgever stelt de aannemer een risicoanalyse op met betrekking tot de door hem uit te voeren werkzaamheden met de risico-evaluaties die rechtstreeks slaan op de door hem uit te voeren werkzaamheden en dus verbonden zijn aan de aard der werken.

6.1.2.6 Werk en vuurvergunning

De bouwdirectie uitvoering is verantwoordelijk voor het vergunningsstelsel (zowel werk- als vuurvergunning) op deze werf en bespreekt dit aan het begin van de werf met de opdrachtgever. Tevens is hij ertoe verplicht de toegekende vergunningen op de werf beschikbaar te houden voor onmiddellijk nazicht door de bevoegde persoon van de opdrachtgever. Hiertoe voegt hij de toegekende vergunningen toe in het coördinatiedagboek.

6.1.3 Documenten die worden opgemaakt tijdens de werken

6.1.3.1 Aanpassingen van reeds ingediende documenten

Sommige documenten hebben een doorlopende aanpassing nodig ivm vooruitgang werf en bijkomende opdrachten, zoals:

- planning;
- werfinrichtingsplan;
- lijst van betrokkenen;
- veiligheidsplannen;

6.1.3.2 Rapporten en verslagen

Alle rapporten en verslagen die belangrijk zijn ivm de veiligheid en gezondheid op de werf worden bezorgd aan de veiligheidscoördinator, die op deze manier op de hoogte wordt gehouden over verschillende elementen die van belang kunnen zijn.

Deze verslagen worden ondergebracht in bijlagen van het coördinatiedagboek.

6.1.3.3 Opmerkingen en incidentenanalyse

Elke aannemer wordt aangemoedigd opmerkingen die betrekking hebben tot de veiligheid op deze werf te uiten en kenbaar te maken en tevens om alle incidenten te melden met als oogpunt een herhaling hiervan te kunnen vermijden. Dit doet hij bij voorkeur schriftelijk aan de werfleider van de bouwdirectie uitvoering en de veiligheidscoördinator uitvoering. In het geval van opmerkingen die van groot belang zijn naar veiligheid toe, dient rechtstreeks contact opgenomen te worden met de werfleider, teneinde het risico meteen te kunnen inschatten en zo mogelijks uit te schakelen, of ten minste de nodige collectieve beschermingsmaatregelen te kunnen treffen.

6.1.3.4 Ongeval analyse

Indien er zich ondanks alle voorzorgen toch een ongeval voordoet is het voor elk ongeval aan de betreffende aannemer om een ongeval analyse- en melding op te maken. Voor een ongeval kan men hiervoor gebruik maken van de ongevallenmeldingsfiche van de AO-verzekeraar, eventueel aangevuld met een analyse indien die niet in de meldingsfiche is opgenomen. De veiligheidscoördinator-verwezenlijking zal deze dienen op te nemen in zijn coördinatiedagboek. Indien het gaat om een ernstig ongeval, dient de aannemer tevens de bepalingen uit art. 94ter van de wet van 04/08/96 op te volgen.

6.1.3.5 Veiligheidsvergaderingen

Overeenkomstig deel 4.1.1. bezorgt elke aannemer een kopie van de door de deelnemers geparafeerde aanwezigheidslijst betreffende de veiligheidsvergadering aan de veiligheidscoördinator, zodat er toezicht mogelijk is op de “al dan niet geïnformeerde” werknemers.

6.1.4 Door elke aannemer bij te houden documenten tijdens de werken

- Lijst van personen met een veiligheidsfunctie;
- Plan van aanpak van zichzelf, zijn onderaannemer en eventuele zelfstandigen;
- Van toepassing zijnde veiligheidsnota's op de werf;
- Documenten betreffende de toolboxmeetings;
- opmerking: ondertekend overzicht wordt wel afgeleverd aan veiligheidscoördinator uitvoering en bijgevoegd in het coördinatiedagboek;
- Keuringsverslagen;
- Technische fiches van de gebruikte materialen (as-built c.q. postinterventiedossier);
- Technische fiches van gevaarlijke producten in de constructiefase (MSDS).

De Bouwdirectie uitvoering zorgt ervoor dat zijn onderaannemers de hierboven vermelde documenten eveneens bijhouden. Deze documenten dienen te worden bijgehouden in mappen die goed bereikbaar zijn. Zodoende kunnen deze mappen evenzo worden geraadpleegd door het bestuur en zijn aangestelde, de veiligheidscoördinator-verwezenlijking, de preventieadviseurs van de op de werf aanwezige ondernemingen, de inspectie TWW, de vertegenwoordigers van het NAVB,... Deze mappen dienen eveneens inhoudelijk systematisch bijgehouden te worden in functie van de evolutie en vooruitgang van de werkzaamheden.

6.1.5 Door elke aannemer af te leveren na het beëindigen van de werken

Elke aannemer en zelfstandige zal na het beëindigen van de werken de nodige informatie en documenten ter beschikking stellen van de veiligheidscoördinator voor het samenstellen van het PID. (postinterventiedossier):

- As-built plannen, inzonderheid deze ivm ingewerkte nutsleidingen, die met de uitvoering en afwerking overeenstemmen;
- Technische fiches van de gebruikte materialen, reeds verzameld in het kader van de documenten bij te houden tijdens de werken;
- De nodige keuringen en verslagen van indienstelling.

6.2 Organisatie van de hulpverlening

6.2.1 EHBO

De bouwdirectie uitvoering dient in samenspraak met de opdrachtgever de hulpverlening te organiseren. Hij voorziet hiervoor een ten minste één EHBO hulppost (met reglementair pictogram) en voorziet de nodige, voldoende uitgeruste lokalen voor hulpverlening. Hij hangt ook een overzicht uit met het adres en telefoonnummer van de plaatselijke eerste hulppost, de dichtste kliniek en eenvoudig bereikbare huisdokters. Bij dit overzicht worden ook de maatregelen bij een arbeidsongeval weergegeven. De plaats van deze hulppost(en) wordt duidelijk gemaakt op het werf- en inrichtingsplan en de nodige signalisatie wordt voorzien. Elke aannemer zorgt ook steeds voor minstens één volledige verbanddoos en voorziet zelf voor voldoende materiaal voor EHBO op alle plaatsen waar het werk dit vereist. Werknemers worden van de organisatie op de hoogte gebracht.

6.2.2 Brandpreventie

De aannemer zorgt zelf voor de nodige brandblussers. Deze omvatten op zijn minst de brandblussers nodig voor werken met vuur of andere werken die brandgevaar zouden kunnen leveren,

7 Bijlagen

7.1 Invulformulier toe te voegen bij offerte door aannemer

1. Beschrijving van de uit te voeren werken

Bestek Groenonderhoud in het Havengebied Gent

De inschrijver

.....

.....

.....

2. Wetgeving KB TMB - Art. 30

De opdrachtgever neemt de nodige maatregelen opdat het veiligheids- en gezondheidsplan deel zou uitmaken van, al naargelang het geval, het bijzonder bestek, de prijsvraag of de contractuele documenten en daarin als afzonderlijk en als dusdanig betiteld deel wordt opgenomen.

Opdat de maatregelen vastgesteld in het VGP daadwerkelijk zouden kunnen toegepast worden bij de uitvoering van de werken, zorgt hij ervoor dat:

- De kandidaten bij hun offertes een document voegen dat verwijst naar het VGP en waarin zij beschrijven op welke wijze zij het bouwwerk zullen uitvoeren om rekening te houden met dit VGP. De coördinator bepaalt de specifieke werken die om toelichting van de uitvoeringsmethode vragen;
- De kandidaten bij hun offertes een afzonderlijke prijsberekening voegen in verband met de door het VGP bepaalde preventiemaatregelen en –middelen, inbegrepen de buitengewone individuele beschermingsmaatregelen en –middelen.

Wanneer het mogelijk is om bij offerteaanvraag vrije varianten voor te stellen, moet de inschrijver in het bestek worden verplicht om voor de varianten in kwestie een voorstel tot aanpassing van het VGP bij te voegen.

Motivering dat dit document of deze prijsberekening noodzakelijk is opdat de maatregelen bepaald in het veiligheids- en gezondheidsplan daadwerkelijk kunnen worden toegepast:

De coördinator-ontwerp meent dat nauwkeurige informatie vereist is over de wijze waarop de inschrijvers de werken of sommige gedeelten ervan willen uitvoeren. Deze opdracht houdt specifieke veiligheidsrisico's in waarvoor de preventiemaatregelen niet specifiek genoeg kunnen worden omschreven in het bestek en VGP. Aparte prijsopgave en beschrijving van deze veiligheidsmaatregelen is noodzakelijk opdat deze maatregelen werkelijk worden toegepast en kunnen afgedwongen worden tijdens de uitvoering. Deze beschrijving en prijsopgave is nodig voor de elementen opgenomen in 5.2 (zie invuldocument hoofdstuk 7.1 §3) teneinde van de inschrijvers nuttige en duidelijke informatie te bekomen.

3. Te omschrijven uitvoeringsmethoden

De aannemer omschrijft zijn werkmethode voor onderstaande aandachtspunten in een apart document, rekening houdend met de door de coördinator bepaalde omschrijvingen beschreven in het veiligheidsplan:

5.2.1	Werfafscherming/aanmelden/werfinrichting	12
5.2.3	Hinder voor wegverkeer – risico op aanrijdingen	13
5.2.6	Hinder voor scheepvaart / sluizen	16
5.2.7	Ingrepen op de nutsleidingen	16
5.2.8	Vallende voorwerpen (vellen bomen, snoeien,...)	16
5.2.9	Leveringen op de bouwplaats	16
5.2.10	Stabiele opstelling machines	17
5.2.11	Risico op verdrinking na val in het water	17
5.2.12	Valgevaar bij werken op hoogte (snoeien van bomen)	17
5.2.13	Risico op zware kwetsuren met bosmaaiers, kettingzagen, haagscharen,...	17
5.2.14	Werken met producten met gevaarlijke eigenschappen	17

4. Prijsberekening veiligheidsmaatregelen

De kandidaten voegen bij hun offertes een afzonderlijke prijsberekening in verband met de door het veiligheidsplan bepaalde preventiemaatregelen en –middelen, inbegrepen de buitengewone individuele beschermingsmaatregelen en –middelen

Specifieke veiligheidsmaatregelen uit veiligheidsplan	Prijs [€]
5.2.1 Werfafscherming/aanmelden/werfinrichting 12	€
5.2.3 Hinder voor wegverkeer – risico op aanrijdingen 13	€
5.2.6 Hinder voor scheepvaart / sluizen 16	€
5.2.7 Ingrepen op de nutsleidingen 16	€
5.2.8 Vallende voorwerpen (vellen bomen, snoeien,...) 16	€
5.2.9 Leveringen op de bouwplaats 16	€
5.2.10 Stabiele opstelling machines 17	€
5.2.11 Risico op verdrinking na val in het water 17	€
5.2.12 Valgevaar bij werken op hoogte (snoeien van bomen) 17	€
5.2.13 Risico op zware kwetsuren met bosmaaiers, kettingzagen, haagscharen,... 17	€
5.2.14 Werken met producten met gevaarlijke eigenschappen 17	€
Totaal	€

Overige veiligheidsmaatregelen	Prijs [€]
	€
Totaal	€

Datum:/...../.....

Naam:

Handtekening:

7.2 Intentieverklaring

“ Preventie op de bouwwerf ”

Voor ons, ondertekenaars van deze verklaring, is het beperken van risico's op het vlak van veiligheid en gezondheid van primordiaal belang.

Wij verbinden ons tot het toepassen en doen opvolgen van een preventiepolitiek, geïntegreerd in alle stadia van de werkuitvoering. Alle bij het bouwgebeuren betrokken leden zijn voortdurend bezorgd in het toepassen van deze geïntegreerde preventiemaatregelen en in het bijzonder voor het hun toegewezen deel van het project.

Onze doelstelling is het streven naar het uitschakelen van alle voorzienbare gevaren, die zouden kunnen leiden tot een letsel, beroepsziekte en / of schade aan derden.

Alle betrokkenen zullen hun werkzaamheden op de juiste wijze uitvoeren, in overeenstemming met de veiligheidsprocedures.

Tot het welslagen van dit gezamenlijk streefdoel, bundelen wij onze ervaring en handigheid in het ontwikkelen van een wederzijds vertrouwen en aandacht voor het veiligheidsgebeuren.

Gedaan te op

Handtekening(en):

ONDERNEMING	NAAM	FUNCTIE	HANDTEKENING

7.3 Noodplan

EHBO-instructies bij een ongeval met ernstig letsel

Blijf kalm.

Breng jezelf en het slachtoffer in **Veiligheid**

Verplaats het slachtoffer niet bij **Vermoeden** van rug –of nekletsel (val van hoogte)

Verwittig de hulpdiensten 100 (of 112 met GSM) – laat iemand de hulpdiensten opwachten om de plaats van het ongeval aan te wijzen

- ✓ Vermeld firmanaam.
- ✓ Vermeld eigen naam.

Geef plaats van het ongeval op:

- ✓ Naam van de werf.
- ✓ Straat.
- ✓ Gemeente.
- ✓ Aantal gewonden.
- ✓ Detailleer de aard van het ongeval.

Verleen eerste hulp indien u hiervoor bevoegd bent of laat iemand eerste hulp verlenen

Hou het slachtoffer bij bewustzijn

7.4 Noodoproepnummers

	<u>Medische spoeddienst:</u> Tel. 100 GSM 112	Vermeldt referentiepunt en straatnaam Vermeldt aard van verwonding Vermeldt of het slachtoffer ademt Vermeldt of het slachtoffer hartslag heeft Vermeldt de naam van uw firma en uw eigen naam Bij levensgevaar meteen bijstand vragen van de MUG
	<u>Ziekenhuis</u> Afhankelijk van locatie	Maximaal beroep doen op de dienst 100 voor vervoer van een gekwetste, gezien risico van shock tijdens vervoer.
	<u>Huisarts van wacht:</u> Afhankelijk van locatie	
	<u>Antigifcentrum</u> (070)24.52.45.	Wacht niet op ziekteverschijnselen vooraleer te bellen Geen melk toedienen, melk is geen tegengif Niet laten braken! Meestal is braken niet aangewezen, bel eerst. Spoel overvloedig met water na spatten van een schadelijke stof in de ogen of op de huid Verlucht de ruimte goed
	<u>Brandweer:</u> Tel. 100 GSM 112	Vermeldt de plaats van de brand en punt waar de brandweer wordt opgewacht Vermeldt de aard van de brand (gas, vloeistof, vaste stof, ...) Vermeldt de omvang, beschikbaarheid van water, de aanwezigheid van gewonden, de aanwezigheid van EHBO
	<u>Politiediensten:</u> Tel. 101	<u>Lokale politie:</u> Afhankelijk van locatie